

ročník 21 regionálny mesačník číslo 9 september 2011

PREDSTAVUJEME MESTÁ A OBCE NOVOHRADU

NOS Lučenec v rámci monitoringu miest a obcí regiónu uvádza cyklus „**Predstavujeme mestá a obce Novohradu**“. Ide o reportáže zamerané na oblasť miestnej kultúry. Pokračujeme obcou **HRADIŠTE**, ktorá si v tomto roku pripomína 600. výročie svojho vzniku.

HRADIŠTE

História: Prvá písomná zmienka pochádza z roku 1411 ako "*Hradischa*". Neskoršie názvy: 1573 - *Hradistia*, 1773 - *Hradiste*, *mad. Hradistya*, *Várkút*. Názov obce je odvodený od slova u Hradu, ako Podhradie, nakoľko nad obcou sa nachádza kopec Hrádok. Mocsáry Antal poznamenal, že Hradište bola vždy slovenská dedina. Obec patrila Fiľakovskému panstvu. V rokoch 1435 - 1454 rodu **Perenyi**, ktorý bol zemepánom obce. Neskôr, v r. 1548 vlastnil Hradište zemepán **František Bebek**. Od r. 1598 to bol **Mikuláš Orle** a začiatkom 18. storočia rodina **Szentiványi**.

Obyvateľstvo sa do 19. storočia venovalo prevažne výrobe drevených kolies. Bolo tu veľa kolárov a preto sa koleso nachádza aj v obecnom erbe. Hotové kolesá vozili na vozoch, tenké do Pešti, hrubšie až do Miškolca, Debrecína a Nireďházu. Kolárstvo podmienil najmä dostatok kvalitnej suroviny v okolitých lesoch. Žiaľ dnes sa s drevom aj v Hradišti "gazduje" nerozumne a v budúcnosti možno zostane už len to symbolické koleso v erbe, lesov ubúda, návštevníkovi pri prechádzkach okolitými lesmi je až do plaču, ako to vyzerá.... V druhej polovici 18. storočia sa na písomných dokumentoch objavuje aj obecne **pečatidlo**, kde pečať tvorí osemšpicové koleso sprevádzané po bokoch vpravo toporom, vľavo sekerou a nad tým všetkým sa nachádza listnatý strom. Kráľovský súd v Balažských Ďarmotách vyslal okolo r. 1857 do Hradišťa zememerača Belicaiho, ktorý dal obci nové usporiadanie, vymeral stavebné pozemky. Ako zaznamenal aj kronikár a správca školy **Július Mézeš** r. 1935 v **Pamätnej knihe**: *obec leží na dvoch brehoch potoka Držkovo, domy sú stavané v radoch po oboch brehoch. Za každým domom je ovocný sad. Zo stromov prevládajú slivky, z ktorých pálili slivovicu. Predtým, pred vyhorením, podľa spomienok zapísaných kronikárom, mala pôvodná obec iné usporiadanie. Osada stála síce po oboch stranách potoka Držkovo, ale priedomia boli obrátené - pravá strana k východu a pajty mali pri potoku.*

Július Mézeš

K obci patrila aj osada Várkút, ktorá časom zanikla a ostala z nej len pustatina Várkút. Tieto hradištské lazy osídľovali prisťahovalci z Oravy, ale podľa kronikára aj z okolia Hriňovej a Podkriváňa. Práve pre nich dal v r. 1923 postaviť Ján Štefančík katolícku **kaplnu Božského Srdca**.

Dominantou obce je secesný **evanjelický kostol** z roku 1884.

V strede obce sa nachádza **pomník** padlým občanom, podľa zápisu v kronike bol odhalený 29.8.1946, pôvodne stál pri kostole, ale v r. 1985 bol premiestnený do novovybudovaného parčíku, kde je dodnes.

V roku 1716 sa z Hradišťa odsťahovali rodiny do Békešskej župy v Maďarsku. V *terajšej Békešcabe*, kde je *mestský dom*, sa na jar 1716 zastavili tri rebriňáky. *Michal Sekerka z Hradišťa a iní išli na ...*

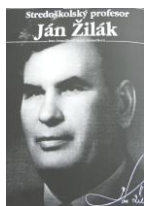
pokr. str. 2

Pokr. zo str.1

Predstavenstvo kráľovskej komory do Segedínu s prosbou, aby sa mohli usadiť na mieste, kde zastavili.

Obec je rodiskom a pôsobiskom viacerých významných osobností:

Július MÉZEŠ (10.3.1899 Málinec - 26.3.1976 Bratislava), pôsobil ako učiteľ na ev. škole v Hradišti, riaditeľ Osvetovej školy v Bratislave, školský a osvetový pracovník, jeho syn **Prof. MUDr. Viliam MÉZEŠ, DrSc.** (12.4.1928 Hradište), lekár – biochemik, univerzitný profesor, zakladateľ Katedry chémie a biochémie na JLF UK v Martine, dekan Jesseniovej Lekárskej fakulty UK v Martine

Ján ŽILÁK (2.11.1906 Hradište - 30.12.1981 Galanta) - stredoškolský profesor, riaditeľ Gymnázia v Lučenci, vydal knihu „Z nášho kraja“ obsahuje 5 povestí, prvá Obri na Hrádku. Túto voľne spracovala M.Đuričková v diele „Najkrajšie rozprávky“ a nazvala ju „O oráčovi a obrovi“, vyšla aj na CD. Napísal divadelnú hru – ságu rodu Kališkovcov, ktorú odvysielal Slovenský rozhlas na sklonku 30-tych rokov min. st.

Michal FALŤAN JUDr., CSc. (26.4.1916 Hradište - 26.12.1960 Bratislava), ekonóm, politik, účastník SNP, zástupca riaditeľa ekonomického ústavu SAV, povereník pôdohospodárstva a pozemkovej reformy

Samuel FALŤAN PhDr. Ing., CSc. (22.2.1920 Hradište - 15.12.1991 Bratislava) - historik, politik, spisovateľ, poslanec SNR, podpredseda vlády ČCSR,

diela: historická tematika – Partizáni na Slovensku (1946), Partizánska vojna na Slovensku (1959), O Slovenskom národnom povstaní (1964) a d. Próza – Víťazné stretnutie (1948), Jarné spevy (1952), Do hrobu sa neponáhľaj (1968). Jeho syn Mgr. Ľubomír Falťan, CSc. je podpredseda SAV pre III. oddelenie vied.

Prof. Ing. Michal KOVÁČ, DrSc (1. 4. 1936 Hradište - 6.1.1996 Nitra) - rektor VŠP Nitra, univerzitný profesor, vedecký pracovník, rektor Vysoké školy poľnohospodárskej v Nitre. K rodákovi mal vždy dobrý a úprimný vzťah, pamätám sa, že pri návštevách obce, vždy hovoril po „hradisky“. Jeho dcéra Adriana Kronerová, je známa dramaturgička, pro-

ducentka mnohých projektov a populárnych seriálov, napr. Ordinácia..., Profesionáli a i.

PhDr. Dezider BANGA (24.8.1939 Hradište) - básnik, stredoškolský profesor básnik, rozprávkár, prekladateľ a vydavateľ. Tvorba: poézia: Záružlie a lekno (1967), Rozhovory s nocou (1970), Modrá búrka (1970), Horiaca višňa (1983), Slnecny vánok (1999), Agáty neumierajú (2008). Ďalšie diela – Pieseň nad vetrom (1964) – antológia rómskej ľudovej poézie, Čierny vlas (1970) – výber z rómskych ľudových rozprávok, Verše z vrbiny (1993). TV večerníkové seriály – Buroviarko (1971), Rozprávky z dlane (1972). TV rozprávkové hry a seriály – Čierny vlas, Tehliar a kráľ, Barborkin pavúk (všetky 1972), Slimáček Bubienok (1977), Rozprávky z lúky (1979). Pre žiakov pripravil učebnicu – Rómsky šlabikár (1993)

Prof. MUDr. Ján DANKO, Csc. (1. 10. 1950 Málinec – Lazy) - lekár – gynekológ, vysokoškolský učiteľ, dekan JLF UK v Martine, prednosta Gynekologicko-pôrodníckej kliniky FN v Martine. V r. 1960 sa celá rodina presťahovala do Hradišťa.

PhDr. Milan GONDA, (11.1.1954 Lučenec), knihovník, kultúrny pracovník, organizátor literárneho života, prozaik a publicista. Vyštudoval na Filozofickej fakulte UK v Bratislave odbor knihovníctvo – latinčina. V súčasnosti pracuje ako odborný pracovník Slovenskom literárnom ústave Matice slovenskej v Martine a zároveň ako projektový manažér vo Vydavateľstve Matice slovenskej. Je autorom zbierok próz Pieskový hrdina (2002) a Život s r. o. (2004).

V obci bol aktívny odbor Matice slovenskej, hrali sa **divadlá**. Predsedom bol Ján Valkovec. Vydarila sa im hra dramatika Nušiča "Obyčajný človek", režiroval ju O. Žilák a hlavnú úlohu zahral Stano Valkovec-Mlynár. Mimochodom tento Stano Valkovec, neskôr emigroval a tí starší si určite pamätajú jeho vysielania v rádiu Slobodná Európa, kde vysielal pod pseudonymom Hradišťan. Divadlá sa hrávali aj počas pôsobenia učiteľov Ivana Kováča a Alice Valkovcovej.

Hradište malo svoje stále **kino**, najskôr sa premietalo ručne – kľukou. Známe boli viaceré cigánske kapely. Hrávala tu aj sk. **Hradišťan**, bubeník Juraj Kudlák, saxafonista Ján Mucha,

Divadelné predstavenie Bačova žena z roku 1957

huslista Ján Marko, harmonikári – Ján a Dušan Kminiakovci, basgitarista Igor Banga – Piceľ.

Hradište bolo známe aj vďaka **volejbalu**: Učiteľ Eugen Mézeš uvádza, že volejbal sa začal v obci hrať už v r. 1935. Na školskom dvore bolo zriadené volejbalové hrište. Mládež bolo spokojná, len starší dedinčania boli proti novote: **"Či tót volejbal načín našim gazdovským chlapcom? Či sa dosť nenarobej na poli a ešte tam za loptou skákati a vykrúcati sa ako pochabej? Skaza ho zvala!"** (z kroniky).

Organizovaný volejbal sa začal hrať od r. 1945. Prvý turnaj, na ktorom sa zúčastnilo družstvo Sokola Hradište, bol v obci Veľká Suchá a Hradište vyhralo putovný pohár, druhý turnaj sa hral vo Filákovci v r. 1946, kde sa stretlo vo finále s Lučencom. Aj tento turnaj Hradište vyhralo. V r. 1954 vyhrali krajské majstrovstvá a postúpili na celoslovenské majstrovstvá do Košíc. Turnaj vyhralo a stalo sa po linke Sokola majstrom Slovenska. V r. 1955 postúpilo do Slovenskej národnej ligy.

Z Pamätnej knihy spomínaného J. Mézeša vyberáme niekoľko zaujímavých informácií:

- **Na podnet starostu obce Jána Majka-Hubu bola vystavená r. 1920 obecná vyhňa a spoločný mlyn na rieke Ipeľ.**

- Do r. 1882 sa mlátilo obilie ručne, ale Juraj Hronec, zhotovil vlastnoručne prvú mlátačku, celú z dreva.

- **V chotári sa nachádza mnoho prameňov s veľmi dobrou pitnou vodou.**

Pokr. zo str 2

Najlepšiu vodu má prameň "Lačnovka" vo dvore Abelovských.

- **Páračky**, konali sa obyčajne v sobotu večer a to tak, že sa pozvali mladší alebo len starší. Páračky starších žien sa vyznačovali okrem párania peria aj pretrasením všetkých minulých udalostí - klebetami. Páračky mladších boli aj príležitosťou pre zoznamovanie. Končili sa hostinou, obyčajne sa podávala varená kukurica posypaná makom.

- rok 1938 je rokom veľkých politických zmien, preto kronikár v úvode nezabudol poznamenať " ..., **ale darmo, kronika je na to, aby sa čitateľ z nej dozvedel pravdu a nie lichotivú nepravdu.**"

- už r. 1938 začali protipovodňové opatrenia - regulácia potoka, nad dedinou sa spravili 4 stupne, a to 3 drevené a 1 kamenný, aby sa zmenšil spád potoka, neskôr r. 1942 boli vybudované ďalšie 2 stupne na hornom konci

- Znáмым cigánskym muzikantom bol v r. 1939 najmä Berci.

- r. 1947 bola postavená nová družstevná budova, v ktorej bolo umiestnené Potravné a úverové družstvo, obecný dom, divadelná sála a hasičské skladište, v tom istom roku, 12. decembra prišiel do obce prvý autobus.

- r. 1948 sa odohralo viac divadelných predstavení, mládež sa venovala ochotníckemu divadelníctvu a športu. Na okresnej divadelnej súťaži r. 1949 získali II. cenu.

Kronikárom obce bol Martin Žilák, úžasne opísal viaceré ľudové zvyky. Priblížim osobitne aspoň vynášanie Moreny a fašiangy:

BÁBUĽA:

Smrtná nedeľa bol významný sviatok, kedy pochovali Morénu, bohyňu zimy. Tesne predpoludním vychodia starší, mladší a deti na ulicu, či ešte nejde. Naňa Róža to robieva. nesie strašiaka, ľudia tomu povedia bábuľa a kričí: "**Zimu tanešemo - leto donesemo. Bábuľa, za koho ťa vydám? Za starého Skokana**" - ten býval povýše. A toto sa pokrikuje a vždy sa nájde nový ženích, ľudia túto parádu sledujú.

Naňa Róža idúc naspäť, ide z domu do domu a spieva so svojou skupinou nábožnú pieseň a potom prednesie svoj vlastný vinš, ku ktorému dodá vlastnú poznámku: "**Kot jej zomrén, nebude mati kdo bábuľu nésti a zima bude za-veľa**".

BURSA:

Započínala fašiangovú stredú. Vtedy boli najhrdšími zákuskami herovce - šišky. Z nižného konca škrekot plechového pekáča. Jeden mládenec ho držal, druhý palicami po ňom trieskal a tretí

mládenec hlásil text. Keď škrekot presťal, tretí mládenec vytiahol spod kabáta alebo kabanice ohlodaný neforemný papier, vyrovnal a kričí:

V novom meste jarmok bude

Kto tam príde, tót tam bude

Neslobodno do potoka smeti metati

Lebo stade budú báťa Sirkko vodu pijati

Prešli až na horný koniec obce, tam sa stretli s ostatnými, ktorí už čakali pripravení, mali na hrdlách nakvačkané zvonce liatovce aj buchany. Mali predné kolesá z voza s dlhým ojom, pozastávali si z oboch strán k oju, každý mal zvonce. Báťa Mišo Klanko primáš si sadol na kolesá a ako mohol, tak aj na husliach brnká. Mládenci sa pohli a aj rýchlo utekali. Zo šestnás liatovci ohlušilo primášove husle. Na fašiangy bol ešte sneh a kde tu bola hrba pred domom, zatiahli kolesá a prevrhli báťa Klanku do snehu. Ľudia sa smiali. A takouto komédiou, prevrhávaním muzikanta, utekali až na nižný koniec dediny. Mládenci sa odstrojili, zvonce podkladali, kolesá zatiahli do dvora a upravili sa. Bursovníci neobišli ani jeden dom. Keď prišli do domu, pekne sa poklonili a jeden mal predniesť vinš a ten mal na starosti aj kôš, to bol ako hospodár. Báťa Mišo Klanko sa predral dopredu a započal:

Mnohovážení ctení dobrodincové

Nemajte nám to za zlé

Že prišli dni fašangové

Krále pohanského,

Ktorý v techo dnech víno pil

Pil a nestydil se

Pil, počím mu v sude trvalo

Krome vtedy prestal piť

Keď už v sude nič nebolo

A tak aj milí príтели

Túto dobu s veselostí trávime

Ideme my z dom do domu a pravíme

Chcete li nám udeliti, za to my vás prosíme

A viete toto cedidlo, že ho nato nosíme

Bud' to rébra neb slaninu anebožto klbásu

Všetko stroví a užije naša mladá čeládka.

Mládenci pochytili všetko, čo bolo na nohách ženské pokolenie a tanec neustával, ale "**Čas príti, čas odíti.**" Mladí mali za cieľ dievčaťu dačo zobrať ako záloh a pre toto si musela prísť, lebo bursa sa týmto neukončila, to bol len začiatok. Zálohmi, ako to oni volali, si zaistili účasť na burse na spoločnom pobavení. Aj tri dni boli potrebné, kým takto prešli celú dedinu jedným radom hore, druhým dole. Mládencom sa za klobúkom sporili darované ozdobné pierka. Aj do cedidla (koša) sa po kuse

nahromadilo. Po ukončení prvého aktu návštev domácností započala druhá časť bursy. Zasa podobným vyhlásením na plechovom pekáči, kedy žiadali všetkých, koho navštívili a zobrali mu záloh, aby si tento prišiel prevziať na spoločnú zábavu. Naposledy do bývalo u báťa Sirkku. Bol postavený dereš a komisia usúdila, koľko palíc dostane. Na priedomí pred Žilákovci bola hruška, všetky zálohy pripravené. Komu komisia vymerala trest, jeden mládenec sa vyšplhal na hrušku, doniesol záloh, nevestu alebo dievča chytili, prevalili na dereša, prestreli jej na chrbát dasku a bili po dasky, iba tak hučala ulica, ľudia sa smiali. Ktorá sa nechcela dať palicovať, sa vykúpila peňažne a tým platili muzikantov.

V Hradišti žilo niekoľko remeselníkov, stolári (Teplanovci, Dreisig Ján, Fabríci Michal, Hronec Michal, Chudina Juraj, Katona Štefan, Kováčik Juraj, Páleš Martin, Fabríci Július), (1924 Hradište - 1991 Kremnica), obuvníci (Mucha Ondrej, Šuvegová Sabína Brezovčanova), krajčíri (Henžel Michal, Katona Július, Júlia Ozdincová, Milan Teplan), kováči, posledným bol Štefan Korim, tento mal vyhŕu aj doma na „Hrbčoku“, šikovnosť a zručnosť zdedil po otcovi, ktorý vlastnoručne zhotovil aj pušky.

Na Hromnice sa v každom dome varili **rezance**, aby vraj boli veľké konope. A možno sa v budúcnosti dočkáme súťaže vo varení či jedení tejto delikatesy, veď makové, orechové či lekvárové rezance sú tou pravou tradičnou špecialitou našich predkov.

Súčasnosc:

Erbom obce je v zelenom štíte zlaté osemšpicové koleso sprevádzané po bokoch vpravo striebornou sekerou (toporom) so zlatou rúčkou a vľavo strieborným vrtákom so zlatou rukoväťou a nad nimi je zlatá buková vetvička. Od roku 1990 je Hradište opäť obcou s vlastnou samosprávou, má 250 obyvateľov a patrí do mikroregiónu Hornohrad. K obci patria časti Hrabovská a Hradištské lazy. Starostom Hradišťa je už od r. 1994 **Jozef Valkovec**. Má hlavnú zásluhu na tom, že aj takto malá obec sa čoraz viac zviditeľňuje veľkými aktivitami. Spomeniem aspoň niektoré projekty realizované v Hradišti: rekonštrukcia kultúrno-spoločenského domu, stavba dreveného altánku na Gondovke, vybudovanie turistického odpočívadla s

Pokr. zo str.3

ohniskom pri volejbalovom ihrisku cestou smerom na Lazy, oprava verejnej studne Lačnovka – 2006, úprava jediného zdroja vody v komunite – studne Cigánka, revitalizácia centra obce atď. Miestom konania podujatí je najmä stred obce - KD, pred OÚ a na volejbalovom ihrisku.

Starosta obce Jozef Valkovec

Kultúrno-spoločenský dom

Verejná studňa Lačnovka

Pravdepodobne najväčšou akciou boli oslavy 600. výročia prvej písomnej zmienky, ktoré sa uskutočnili v sobotu 27. augusta 2011.

Veľkým plusom je dobrá spolupráca obce s OZ PreHradište, predsedom je Peter Katona, ktorá sa odzrkadľuje aj na spoločných podujatiach - letný tábor pre deti **Benčerkyländ** a d'.

Z obecných podujatí je zaujímavá súťaž „Čo rok dal“ je to vlastne prezentovanie domácich výrobkov občanmi obce – domáce víno, domáce klobásy a domáce zákusky, nultý ročník sa konal vo februári 2010. Ďalej je to stavenie mája, ktoré si organizuje sama mládež. Obec sa stará o kultúrne vyžitie svojich občanov, čoho dôkazom je organizovanie každoročných divadelných predstavení prostredníctvom ochotníkov z Poltára. Novou akciou je „Jablková slávnosť“.

Bol to vlastne nápad Mateja Kesjara na usporiadanie podujatia, ktorý sa podarilo zrealizovať, táto akcia sa usporadúva striedavo raz v jednej a raz v druhej - partnerskej obci. Obec spolupracuje aj s Jednotou dôchodcov, výsledkom je organizovanie **páračiek**.

Hradišťania sú dobrí kuchári a zabodovali aj na prvom ročníku **Gombovec-festu**, ktorý sa konal r. 2008 v Poltári. V Súťaži o najchutnejšie gombovec získali dve prvé miesta.

Hradište má uzatvorené dokonca dve **partnerstvá** s maďarskou obcou **Čabasabady**. História vzájomných stykov medzi občanmi obce Hradište a Dolnozemskými Slováckmi sa datuje od roku

1986, kedy Čabianska organizácia Slovákov prostredníctvom Ondreja Hanka poslali list MNV v Uhorskom so žiadosťou o stretnutie. Hradište sa osamostatnilo v roku 1991 a spolupráca pokračovala. V apríli 1995 starosta novovzniknutej obce Čabasabady p. Matej Kešjar požiadal o nadviazanie vzájomných priateľských kontaktov.

V máji 1995 navštívila prvýkrát Hradište delegácia z obce Čabasabady. Odvtedy začala tradícia pravidelných vzájomných stretnutí. Každoročne sa zúčastňuje na **Klobásovom festivale v Békešskej Čabe**, dokonca v r. 2002 získala pohár ako najlepšie zahraničné družstvo. Súťaž sa

vo výrobe klobás z 10 kg mäsa a do súťaže býva prihlásených aj 300 družstiev. V rámci Klobásových dní v MR zorganizovali aj pravú „**Hradištskú zabíjačku**“ na gazdovskom dvore Paľa Škorku.

V r. 2005 bola dohodnutá vzájomná spolupráca OZ PreHradište zo Spolkom z Čabasabady. Od r. 2006 sa spolupráca rozšírila aj na obecné samosprávy. V r. 2008 sa konali Dni Čabasabady v Hradišti a Dni Hradišta v Čabasabade. Odhalenie **pamätnej tabule** v obci na pamiatku 290 rokov príchodu prvých slovenských usadlíkov na Dolnú zem sa uskutočnilo 5.6.2008.

Obec je členom **mikroregiónu Hornohrad**, ktorý združuje celkom 8 obcí. Každoročne organizujú svoje prezentačné dni, konajú sa vždy v inej obci. Sú to napr. súťaž vo výrobe klobás, ktorá bude t.r. v Českom Brezove, Hornohradské športové dni. Turistický výstup na Jaseninu usporadúva mikroregión od r. 2001 vždy v auguste, tohto roku to bolo 20.8. Na Jasenine je vybudovaná rozhľadna od r. 2008, zásluhou obce Krná, ktorá ešte v r. 2007 **pokr.str.5**

Pokr. zo str. 4 získala finančné prostriedky z BBSK na projekt „Vyhliadková veža Jasenina“. Pre turistov sa tam nachádza pamätaná kniha a zápisom do nej môžu vyjadriť svoje dojmy a pocity. Hradište, malá dedinka obklopená kopcami, okrem „medveďov“ ponúka návštevníkom aj iné prírodné zaujímavosti:

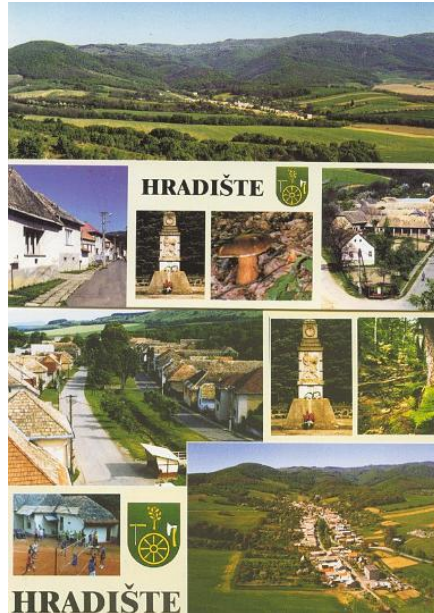
2 chránené stromy **gaštanu jedlého** (*Castanea sativa*), viac ako 200 rokov staré a viac ako 20 m vysoké, turistické vychádzky do okolitej prírody – Hrádok, Diel, cez chotár vedie turistická trasa – červená značka atď. Na lazoch je postavených viacero rekreačných objektov, chat. Je odtiaľ krásny výhľad a za jasného počasia pri dobrej viditeľnosti je vidieť aj Budapešť. Stačí spomenúť iba jedného „rekreanta“, ktorým je **Tibor Huszár**, tento fotograf svetového mena kúpil bývalú Spojársku chatu, predtým školu. Vedie fotografický ateliér študentov Fakulty masmediálnej komunikácie UCM v Trnave. Chalupu na lazoch navštevuje pravidelne, vodí sem aj študentov, robia workshopy, dokumentárnu či krajinársku fotografiu. A podľa jeho slov v rozhovore uverejnenom v obecných novinách Frflož, mu tento kraj učaroval. Lepšiu propagáciu si Hradište nemôže ani želať....

Obec obklopovali ovocné sady, ako už bolo spomenuté. Ing. Valéria Müllerová z Katedry genetiky a šľachtenia rastlín FAPZ SPU v Nitre viedla výskum – hradištské slivky. V regióne Novohrad je rozšírená odroda - Gemerská slivka, tzv. „cecíčka“, v Hradišti zaevidovali sto stromov, varili aj lekvár a aj to je jedna z foriem zviditeľňovania sa. Toho času má sad má v prenájme OZ. Informovanosť o dianí v obci sa zabezpečuje prostredníctvom webovej stránky www.hradište.sk. Publikácie o obci doteraz neboli vydané, ale podľa slov starostu, sa to čoskoro zmení, stane sa tak ešte do konca roka 2011, kedy svetlo sveta uzrie prvá monografia v histórii obce.

Súčasným kronikárom obce je Drahoš Katona, spolu s manželkou Irenou ju začali písať v r. 2001. Remeselníci a muzikanti dnes v obci chýbajú. Jediným zástupcom, ktorí sa občas venuje hudbe je Kminiak Jozef. Svoju tradíciu majú v obci aj spolky dobrovoľný hasičov a poľovníkov.

Hradište je obec, ktorá vydávala vlastné obecné noviny **FRFLOŠ** a poďakovanie si zaslúži najmä **Mišo Šesták, Anna Semančíková** a celá redakčná rada. Od septembra 2007 do mája 2010 vyšlo 12 čísiel. Ihneď sa stal veľmi obľúbený a každé nové číslo očakávali nielen občania obce, ale aj tí čo sa už odsťahovali, ale stále sa hrdlo hlásia k hradištskemu. Škoda, že momentálne nevychádza, verím, že sa objaví čoskoro.

A perlička na záver! **Gipsy.cz** – známa kapela v ČR, líder kapely Radoslav Banga má svoje korene v Hradišti. Jeho otec Július Banga sa narodil a vyrastal v Hradišti, ale koncom šesťdesiatych rokov sa rodina presťahovala do Prahy. Július bol najstarším dieťaťom Júliusa Bangu, ktorého hradištskani prezývali aj „Ďula harmonikár“ alebo „Kuľo“. Kto vie, možno ich raz vidíme aj na Hradišti.

Čo dodať? V Hradišti natrvalo nebyvám už skoro 30 rokov, rodičov však navštevujem pravidelne a návštevy prírody sú nutnosťou. Keď by som porovnal aktivitu väčších obcí či miest v oblasti miestnej kultúry, klobúk dole pre Hradištom. Držím im palce a vlastne aj sám sebe, len aby to vydržalo.

Zdroj: – Pamätaná kniha obce Hradište, obecná kronika, obecné noviny Frflož

Stalo sa v regióne Novohradské leto 2011 plné kultúry:

Palócky ľudovomelecký tábor

VII. ročník podujatia podporujúceho kultúru národnostných menšín sa uskutočnil už tradične v rekreačnom stredisku Látky - Prašivá. Tábor sa konal v dňoch **4. – 8. júla 2011** a zúčastnilo sa ho 60 detí z Lučenca, Fiľakova, Radzoviec a z Maďarska. Ľudové tradície a remeslá vyučovalo celkom 9 lektorov: **remeselnícke dielne** (Anderko Andrea, Gyetvai Zsuzsa, Töre Henrietta, Benko Julcsi - členovia MOTOLLA dielne vo Fiľakove), **vyrezávanie** (Nagyferenc Kati), **detské hry** (Kuzma Péter, Schnelczler Tünde, Paluch Norbert), **ľudová hudba** (Folk LC Lučenec so speváčkou Benko Julcsi). Hostom bola Kelemen Istvánne alebo teta Piroška z Hollókő v MR.

Podľa vyjadrenia vedúceho tábora p. **Karola Galcsika**, ktorý vlastne prišiel s návrhom organizovania táborov, je záujem detí z roka na rok väčší. Tvorivé dielne boli zaujímavé a inšpiratívne. Avšak deti sa aj tento rok tešili najviac na štvrtkový, rozlúčkový večer s vatrou – tzv. Dom tanca. Súčasťou záverečného programu v piatok je už tradičné postavenie pamätného stĺpa, surový kmeň deťom darovali majitelia rekreačného strediska. Počas tábora ho deti spoločne opracovali a hotový stĺp, aj z tohto ročníka nakoniec, zostal v areáli strediska.

Organizátormi tábora boli Csemadok – Novohradský oblastný výbor, BBSK – Novohradské osvetové stredisko a Občianske združenie Pitytang. Podujatie sa realizovalo s finančným príspevkom Úradu vlády SR a BBSK.

Poipeľský umelecký festival

Predposledný júlový víkend ani počasie neodradilo návštevníkov festivalu. **XI. ročník** sa konal **23.- 24. júla 2011** vo **Veľkej nad Ipľom**, tamojší amfiteáter je na takéto akcie ako stvorený, navyiac zásluhou nového starostu obce Ing. Gabriela Rácza bol starostlivo pripravený a vynovený. Pochopiteľne všetko robili pre spokojnosť návštevníkov. V sobotu začal festival 5. ročníkom súťaže vo varení rybacej polievky nazvanej „**Varíme halaszle**“. Do súťaže sa prihlásilo 15 družstiev. Akonáhle odštartovalo samotné gurmánske umenie o chvíľu už rozvonieval celý amfiteáter.

Degustácia porotcov začala okolo 15.00 hod. Kým sa päťčlenná porota, z ktorej spomeniem aspoň Ing. P. Györgya, starostu Radzoviec, Máriu Ambušovú, riaditeľku NOS v Lučenci a MVDr. Štefana Šimona, poslanca ObZ, radila, diváci mali o zábavu postarané. Na javisku koncertovala sk. Majdnem EDDA. Vyhodnotenie súťaže bolo o 17.30 a verdikt poroty bol jednoznačný, zvíťazilo družstvo z maďarskej obce **Ludányhalászi**. Potom nasledovala zábava so sk. ACCORD.

Druhý festivalový deň začal o 12.30 sv. omšou v rímsko - katolíckom kostole. Slávnostné otvorenie festivalu bolo o 16.00 hod., otvorili ho **Béla Hrubík**, predseda Republikovej rady Csemadoku a **Ing. Péter György**, poslanec BBSK.

Po oficiálnom otvorení nasledovala hlavná časť programu a nazvali ju **FOLKLÓR NOVOHRADU**. Program bol pestrý. Predstavilo sa viacero účinkujúcich - deti z MŠ Veľká nad Ipľom, detský folklórny súbor Pitytang z Lučenca, folklórne súbory Nógrád z Radzoviec, Ipľ z Lučenca, Nógrád zo Šalgótarjánu,

spevacka skupina Sobotienka z Mučína, Kéknefelejcs z Rapoviec, Pro Musica z Fiľakovských Biskupíc a ľudoumelecký súbor z Litke. Obohatením programu bola časť pod názvom **Naša ulica** - scénický tanec, v ktorej vystúpili mažoretky CVČ Iuvenes, Gim Hop a „KUKI“, všetci z Fiľakova. Záverečnou bodkou festivalu bol koncert populárneho maďarského speváka **FENYŐ MIKLÓS**. Organizátormi podujatia boli Novohradský oblasťný výbor Csemadoku v Lučenci, ZO Csemadoku a Obecný úrad vo Veľkej nad Ipľom, BBSK- Novohradské osvetové stredisko v Lučenci a pochopiteľne Slovenský rybársky zväz Lučenec. Podujatie sa konalo s finančnou podporou MK SR. BBSK, obce Veľká nad Ipľom a d.

XVI. ročník sa konal v dňoch **29. - 31. júla 2011**. Otvorenie festivalu bolo plánované už tradične pod hradom Šomoška v Maďarsku, ale počasie zmarilo plány organizátorov a nakoniec sa presunulo do KD v Šalgótarjáne. Otvorili ho **RNDr. Ladislav Topoľský**, podpredseda BBSK a **Barta László**, hlavný notár Novohradskej župy.

Všetkých prítomných privítala **Mária Ambušová**, riaditeľka Novohradského osvetového strediska v Lučenci. Vo svojom príhovore zdôraznila, že ide o najznámejší folklórny festival v historickom Novohrade, o príkladné rozvíjanie vzájomných susedských vzťahov a preto aj tohtoročnou témou festivalu bola prvá sloha festivalovej hymny „*Daj Boh šťastia tejto zemi, všetkým ľuďom v nej...*“ Umeleckou riaditeľkou festivalu je **Ruženka Egyedová-Baráneková**.

Počas 3 dní venovaných tradičnému folklóru vystúpilo v 2 susedných štátoch striedavo celkom na 6 pódioch spolu 9 folklórnych súborov. V Lučenci zahájil festival krojovaný sprievod mestom

v sobotu o 18.00 hod. a slávnostný **Gala-program** začal o 19.00 hod. v mestskom amfiteátri. Za mesto Lučenec prítomných privítala **PhDr. Pivková Alexandra**, primátorka mesta. Za VÚC divákov spoločne pozdravili poslanci BBSK, **Ing. Branislav Hámorník** a **Mgr. Peter Csúsz**.

Hymnu festivalu „*Daj Boh šťastia tejto zemi...*“ zaspievali spoločne páry zo všetkých súborov. Úvodný ceremoniál diváci sledovali s nadšením, po ňom nasledovali samotné vystúpenia folklóristov.

Okrem slovenských a maďarských súborov (IPEL - Lučenec, NÓGRÁD - Radzovce, RAKONCA - Fiľakovo, IPOLY - Mihálygerge) sa návštevníkom festivalu predstavili aj zahraničné folklórne súbory: ŠAFÁRIK - Srbsko, ŚWIERCZKOWIACY - Poľsko, VATRA - Slovensko, SANKOFA - Ghana.

Miestom konania boli okrem Lučenca aj Fiľakovo a Radzovce, Vo Fiľakove sa program konal v sobotu a v nedeľu pokračoval v Radzovciach. Festival v Maďarskej republike prebiehal v Šalgótarjáne, Mihálygerge a záverečný galaprogram sa konal už tradične v krásnom amfiteátri na jazere v Bánku. Napriek počasiu by sa mohlo povedať, že festival sa vydaril ...

pokr. str.7

a čo by sa mohlo zlepšiť v tom nasledujúcom ročníku, to už necháme na samotných usporiadateľov.

Organizátormi festivalu boli Mesto Lučenec, Župná knižnica Balassi Bálinta a Osvetové stredisko Šalgótarján, Banskobystrický samosprávny kraj a Novohradské osvetové stredisko Lučenec. Podujatie sa konalo pod záštitou predsedu BBSK Ing. Vladimíra Maňku a s finančnou podporou Ministerstva kultúry SR a BBSK.

*Daj Boh šťastia tejto zemi
všetkým ľuďom v nej*

Nech im slnko jasne svieti každý boží deň

*Nech ich sused v láske má,
nech im priazeň pokoj dá*

*Daj Boh šťastia tejto zemi
všetkým ľuďom v nej*

*Daj Boh šťastia tejto zemi
všetkým národom*

Nech im svetlo hviezdy lásky ožiaruje dom

Hladným chleba dobrého

Chorým zdravia pevného

*Daj Boh šťastia tejto zemi
všetkým národom*

Kokavské Koliesko

sa krútilo 4 dni *****

Druhý augustový víkend poznajú všetci milovníci folklóru a dobrej nálady. Je to termín stretnutia mladých folkloristov – Festivalu ľudovej kultúry - verejnosti skôr známeho ako KOLIESKO v Kokave nad Rimavicou. XXI. ročník sa uskutočnil v dňoch 4.- 7. augusta 2011. Pôvodcom nápadu bol p. Ivan Murin s kamarátmi. Na začiatku mali v pláne založiť nové a netradičné podujatie. Dnes je to už festival s medzinárodnou účasťou. Podľa jeho slov, ako dramaturga festivalu: „V dramaturgii Kolieska je jasné pravidlo, že programy majú pripravovať noví a mladí, lebo autorsky je Koliesko určené práve im“. Kokavčania pripravili v dnešnej dobe doslova nemožné, ale zároveň dôstojné štvorďňové oslavy.

Vo štvrtok sa v rekreačnom stredisku MOČIAR konal študentský seminár na tému „Folklórne festivaly - reflexia z pohľadu študentov“. Autorom programu bola Mgr. Petra Klobušická, PhD.

V piatok o 14.00 začala Národopisná knižnica v priestoroch miestnej knižnice, dalo sa získať množstvo informácií – literatúry, ale aj na nosičoch – audio, video a DVD.

O 16.00 hod. začalo **Koliesko pri fontáne**, čo je otvorený program domácich a zahraničných folklórnych súborov: ROVINA Dlhý Kočov, TARKA Bardejov, MI-CHALCZOWA z Poľska, RIMAVAN Rim. Sobota, JÁNOŠÍK Trebeľovce a dď.

Sprístupnené boli dve výstavy. „OB-RAZY/NÁVRATY“ je názov prvej a je to vlastne výstava obrazov maliara a rodáka **Jula Turoňa**. Otvoril ju PhDr. Bohumír Bachratý, CSc. Druhá má názov „DREVOREZBY“ a je to výstava drevo-riezieb a drevených plastík **Jána Likavca**.

Vernisáž prvej bola o 17.00 hod. v synagóge, druhej o 18.30 hod. v klubovni DK. Výstavy pripravilo Novohradské osvetové stredisko v Lučenci a otvorila ich riaditeľka Mária Ambrušová.

O 20.00 bola sála KD zaplnená do posledného miesta, dôvodom bola **FOLKLÓRNA SCÉNA** a excelentné vystúpenia FS URPIŇ z B. Bystrice, MOSTÁR z Brezna, MAKOVICA Svidník, ŠARIŠAN Prešov Slávnostné otvorenie KOLIESKA sa uskutočnilo v piatok o 21.30 hod. – otvoril ho starosta obce **Ing. Ján Chromek** a nasledovalo niečo originálne, čo nikde inde nemáte možnosť vidieť, len v Kokave. Toto jedinečné vystúpenie nazvané „Ozveny večera z vrchov a dolín“ je

program na strechách a balkónoch námestia. Trubači z Chrenovca, kokavskí fujaristi, a to všetko doprevádzané prekrásnym hlasom Igora Kovačoviča, ktorý program aj režíroval.

Aj tento názov **NA PLÁCI** teda vlastne na pódiu na námestí je typický pre Kokavu a poľská skupina KAŽDY SOBIE či Každý si sám, spríjemnila ešte viac atmosféru korzujúcich návštevníkov tradičných **dvorov** – tanečný, fujaristov, rybársky, zbojnícky, sklársky, dvor kokavského spevu, ale kto neochutnal v zbojníckom dvore bryndzu, ten ani akoby nebol na koliesku...

V sobotu začína oficiálny program o 10.00 otvorením dvorov, ale našli sa aj takí, ktorí jednoducho nevedeli prerušiť tento folklórny maratón a pre nich nič nezačínalo, len pokračovali – plávali na folklórnych vlnách vytrvalo ďalej.

Návštevníkov opäť čakali vystúpenia na Koliesku pri fontáne, ale aj dvor remesiel a hier a v KD pravá škola spevu a tanca. Najviac sa každý tešil na amfiteáter, kde už tradične sobotný večer býva hlavná časť festivalu. Už o 16.30 sa predstavili dva zahraničné súbory – hostia – z Poľska a Srbska.

Kokavské podoby program 60 krokov – rokov „kokavskou ulicou“ venovaný jubilantovi, folkloristovi celou dušou – **Jaroslavovi Spišiakovi** pripravil FS Kokavan.

Hlavný Galaprogram začal o 20.00 hod. a vystúpili v ňom dve telesá – FS TECHNIK a FS MARÍNA.

Pokr. str.8

Záver sobotňajšieho večera patril (ale opäť musím poznamenať, že tí skalní ťahali do prúdu folklóru stále) zábave nelen pri ľudovej hudbe v amfiteátri, ale aj komornému koncertu v Synagóge- VIVA CULTURA ETNICA.

V nedeľu nasledovali podujatia venované – 100. výročiu zhorenia Kokavy, o 9.30 Kajúce Služby Božie, o 11.00 hod. Komorný program v ECAV kostole.

Pochopiteľne, aké by to bolo koliesko, keby nebol jarmok, ten nechýbal a trval počas celého festivalu. Festival sa konal pod záštitou prezidenta SR Ivana Gašparoviča a predsedu BBSK Vladimíra Maňku. Podujatie sa konalo s finančnou podporou MK SR, Ivana Gašparoviča, BBSK, a MAS Malohont.

Posledná rada na záver, už teraz sa hovorilo o novinkách na budúcoročné koliesko a veruže sa bude na čo tešiť.

MAĎARSKÉ DIVADLÁ Z NOVOHRADU OPÄŤ ÚSPEŠNÉ NA JÓKAIHO DŇOCH:

Úspech divadelného súboru

APROPÓ

Divadelný súbor malých javiskových foriem Apropó pôsobiaci pri Gymnáziu vo Filakove získal na tradičnej celoslovenskej prehliadke amatérskych divadiel **Jókaiho dni** hlavnú cenu. Divadelnú hru „**Dobří paláci**“ naštudovali študenti gymnázia pod vedením Zsuzsanny Szvorák a Kataríny Gáspárovej podľa scenára Attilu Mizzéra a Zsuzsanny Szvorák. Tento projekt finančne podporilo Ministerstvo kultúry SR, BBSK a Nadácia pre rozvoj vzdelávania (Oktatásért Közalapítvány).

Autor: Laszlo Molnar

PhDr. Jozef Drenko oslavoval

Pri príležitosti svojho životného jubilea získal prestížne ocenenie Národného osvetového centra – **Medailu D.G. Licharda**, ktorú mu odovzdala Mária Ambrušová, riaditeľka Novohradského osvetového strediska v Lučenci.

Zároveň sa **krstilo** jeho najnovšie dielo vydané NOS „**Etniká, národnosti a menšiny v dejinách Lučenca**“ a lupeňmi ruží ho pokrstila opäť riaditeľka NOS. Medzi hosťami bol aj mecenáš tejto knihy – Ing. Kubinec Ivan, starosta Maškovej. Krst sa uskutočnil dňa **20. júla 2011** o 16. 00 hod. v Kalvínskom kostole v rámci podujatia nazvaného **Literárna streda**, ktoré otvorila a viedla p. Renáta Libiaková-Preželová. Oficiálne gratulácie prijal od Mgr. Pavla Baculíka, viceprimátora mesta Lučenec, RNDr. Petra Gottreicha, prednostu OÚ v Lučenci.

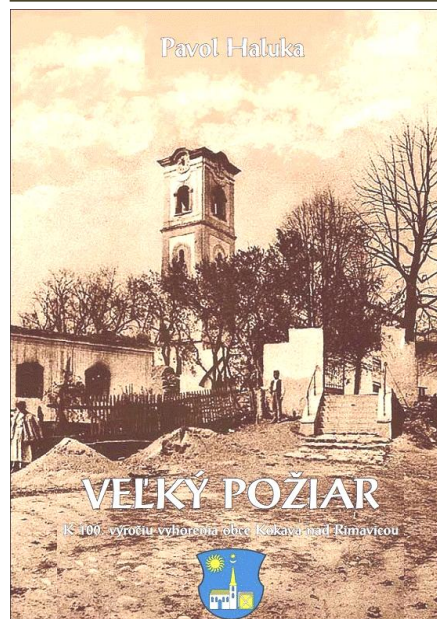
Krstila sa ešte jedna kniha „Bibliografia knižných publikácií“, ktorej krstnými rodičmi bol viceprimátor mesta a riaditeľka NK PhDr. Mgr. Dáša Filčíková. Získal ďalšie ocenenie z rúk Mgr. Jána Belka, riaditeľa pobočky Akadémie vzdelávania. Súčasťou bola aj výstava „Kroniky a kronikári“. Organizátormi boli - Mesto Lučenec, Novohradská knižnica, Reformovaná kresťanská cirkev a Novohradské osvetové stredisko.

O príjemnú atmosféru sa postarali krátkym kultúrnym programom členky ZPOZ, spevom Danica Šóšiková a hudbou Katarína Ďaloková.

BABJAKOVCI v Poltári

Pri príležitosti osláv sviatku patrónov Európy sv. Cyrila a Metoda sa v rímskokatolíckom kostole v Poltári uskutočnil **5. júla 2011** koncert **Babjakovcov** – Martina, Jána a Štefana. Organizátormi boli Rímsko-katolícka cirkev, farnosť Poltár a BBSK-Novohradské osvetové stredisko Lučenec. Podujatie sa konalo s finančným príspevkom mesta Poltár.

VEĽKÝ POŽIAR od Pavla Haluku

Dňa **7. augusta 2011 o 11.00 hod.** po koncerte chrámovej hudby v kostole ECAV v Kokave nad Rimavicou sa konala prezentácia novej publikácie **VEĽKÝ POŽIAR**, ktorú autor **Pavol Haluka** napísal k **100. výročiu vyhorenia obce Kokava nad Rimavicou**. Publikácia bola vydaná s podporou Ing. Jána Hubu vo vydavateľstve Slovenský CHOV Nitra.

XXIII. Medzinárodné keramické sympóziu Lučenec – Kalinovo 2011

Hlavným organizátorom je **Novohradské múzeum a galéria v Lučenci** v spolupráci s **Mestom Lučenec**, **závodom Žiaromat, a.s. Kalinovo, SVÚ - Združením keramikov Slovenska a obcou Kalinovo**. Atraktivnosťou podujatia sú práve továrenské neateliérové podmienky, v ktorých sa sympóziu uskutočňuje a možnosť vypaľovať vytvorené diela vo veľkokapacitných peciach.

Sympóziu začalo **11.7.2010** tvorivou prácou – tvorivým pobytom v závode Žiaromat v Kalinove až do **9.8. 2011**.

Zúčastnili sa ho dvaja autori zo Slovenska (Jarmila Mitriková a Adriana Kutáková) a dvaja z Maďarska (Livia Kovács a Antal András). Vytvorené diela všetkých štyroch autorov sú vystavené v priestoroch Nohohradského múzea a galérie v Lučenci. Vernisáž výstavy sa konala 11.8. a potrvá do konca septembra.

Filmár z Novohradu

Haličan **Dojčiar Dušan** sa zúčastnil v dňoch **23.-24.7.2011** na 21. ročníku Letného filmového festivalu **HAH v Dolnej Strehovej**. Súťažil s hraným filmom „**Bonmoty**“ v dĺžke 2:36 min. Tvorcovia z Filmového klubu Haličwood si tentokrát vzali na mušku tri slová, ktoré majú viacero významov.. Minulý rok získal s filmom „**Keď ide o život...**“ Bronzovú rúru. Tento rok mu unikla a chýbali mu dva hlasy.

Stretnutie rodákov

a folklórne popoludnie
v Tuhári

Konalo sa v sobotu 30.7.2011. Vlni prvý ročník zorganizoval Peter Čeman, ešte ako predseda OZ Pre rozvoj obce Tuhár. Tohtoročný, teda už druhý ročník organizuje obec pod vedením už starostu **Petra Čemana**. Pre návštevníkov bol pripravený celodenný program, o 9.00 začal futbalový turnaj. O 11.00 sa konala Slávnostná svätá omša z príležitosti 170. výročia postavenia rímsko-katolíckeho kostola. Po privítaní rodákov o 14.00 hod. starostom obce začalo dlho očakávané folklórne popoludnie. Predstavili sa folklórne súbory **RATOLESŤ** z Detvy, **HALIČAN** z Haliče, **IPEĽ** z Lučenca, ale aj sólisti – speváci ľudovej hudby. Podvečer o 20.00 začala už pravá tuhárska zábava.

Fil'akovo – ako vždy pripravilo dôstojné oslavy

- lebo Fil'akovo je garantom kvalitných podujatí.

V dňoch **12-14. augusta 2011** pre priaznivcov folklórnej, populárnej hudby, tanca, divadla a dobrej zábavy pripravili mix žánrov. Každý si prišiel na svoje, kto zavítal do mesta Fil'akovo na **Oslavy 765. výročia prvej písomnej zmienky o meste Fil'akovo a XXI. Palócke dni**.

V rámci trojdňových osláv vystúpili skupiny **Tárkány Művek** z Budapešti, **Ondrej Molota** s ľudovou hudbou **Ďatelinka**, ako aj známi interpreti populárnej hudby z Maďarskej republiky **Veca Janicsák** a **Csaba Vastag (X-Faktor)**. Súčasťou programu boli večerné divadelné predstavenia divadla **Csavar Színház** a **Sziget Színház** z Budapešti a niekoľko hudobno-zábavných predstavení. Okrem množstva spoločenských a kultúrnych udalostí bol sprievodným programom podujatia **Fil'akovský jarmok**.

Hrnčiarske slávnosti v Hrnčiarskych Zalužanoch

Najväčšie a najznámejšie podujatie v obci sa konalo 12.8.2011. Má už svoju históriu, veď prvý ročník sa uskutočnil ešte v roku 1983.

Zaujímavosťou slávností je, že celý program prebieha na ceste pred obecným úradom. Čitate dobre, áno na ceste, tam je aj javisko a aj hľadisko. Práve týmto miestom konania sa stalo podujatie atraktívne či jedinečné pre mnohých návštevníkov. Slávnosti otvoril starosta obce **Ing. Branislav Nociar**. Okrem vystúpenia domáceho folklórneho súboru **Hrnčiarka** čakal všetkých nielen bohatý program, ale najmä výborná atmosféra.

Spisovateľka Hana Košková na besede v rámci podujatia Literárna streda. (Kalvínsky kostol – 24.8. 2011)

Lupočská hostina

sa konala 20.8.2011 a prekvapením bola premiéra pôvodnej veselohry **Ferka Urbánka „Strašidlo“**. Prekvapením preto, že ju nacvičila lupočská mládež, presnejšie 9 mladých nadšencov dokázalo, že nielen „čítaním“ na webe je mladý človek živý. Okrem toho sa o zábavu postarali skupiny **Ploštín Punk** a **Sextet**

Stretnutie rodákov-Mláky

VII. ročník tohto výnimočného podujatia sa konal 27.8.2011 v osade Mláky patriacej do obce Látka. Posledná augustová sobota je už tradičným dátumom stretnutia rodákov a folklórneho popoludnia. Tento ročník bol oproti predchádzajúcim smutnejší, pretože na ňom chýbal jeho zakladateľ Ing. Igor Dávid, navždy odišiel a opustil rady rodákov, jeho pamiatke bol venovaný celý folklórny program a preto vlastne nechýbal, určite „zhora“ všetko sledoval a tešil sa, že jeho rodáci nezabúdajú.

Podujatie začalo o 12.00 hod. Sv. omšou, potom nasledovali pozdravy a vystúpenia rodákov a pokračoval vystúpeniami folklórnych súborov: FS KOKAVAN a TRIO FUJARISTOV z Kokavy nad Rimavicou, FS VEPOR z Klenovca, FS Kýčera z Čierneho Balogu, FS OČOVAN z Očovej a FS Partizán zo Slovenskej Ľupče. Poďakovanie patrí nielen organizátorom podujatia, ale aj všetkým tým, ktorí ho podporili. Osobitné uznanie si zaslúži Občianske združenie Mláky a obec Látka. Odbornú spoluprácu poskytuje už tradične Novohradské osvetové stredisko v Lučenci, najmä riaditeľka Mária Ambrušová.

Haličské slávnosti

Konali sa v dňoch 13. a 14.8.2011. Podujatie otvoril starosta obce **Vladimír Rehánek**. Pre návštevníkov bol pripravený bohatý kultúrny program- ľudová hudba Haličan, až štyri koncerty hudobných skupín rôznych žánrov a divácky atraktívnou bola súťaž o najlepšiu medovinu spojená s ochutnávkou nazvaná „Haličská medovina“. Bolo toho však oveľa viac, sprístupnená bola výstava výtvarných prác detí ZŠ s MŠ pod názvom „Halič-obec, v ktorej žijem“, ale aj viacero športových podujatí. Sprievodným podujatím bol pochopiteľne jarmok a komu by táto ponuka nevyhovovala, mal možnosť navštíviť zaujímavé akcie v Zbrojnici – kabaretnú komédiu Prípad čiernej vdovy, pochutnať si na pečenom býkovi či zúčastniť sa na 3. majstrovstvách vo varení gulášu.

Ľudia-roky-udalosti

Do sveta hudby som vstúpila ešte pred svojím narodením

Muzikologička, múzejníčka, stredoškolská učiteľka **PhDr. Marianna Bárdiová, PhD.**, rod. Reiprichová sa narodila 15. 8. 1951 v Rimavskej Sobotě. ZDŠ navštevovala v r. 1957 - 66 v Lučenci, rovnako aj Hudobnú školu v r. 1957 - 69 v Lučenci. V r. 1966 - 69 študovala na SVŠ B. S. Timravy v Lučenci, maturovala v triede prof. Jána Zvaru. V r. 1969-73 v štúdiu pokračovala na PgF v Banskej Bystrici. V r. 1980-85 vyštudovala hudobnú vedu na FF UK v Bratislave. V r. 1974-2008 pôsobila v rôznych funkciách (vrátane riaditeľskej) v Literárnom a hudobnom múzeu v Banskej Bystrici, naposledy ako námestníčka riaditeľky Štátnej vedeckej knižnice. Od r. 2008 je na dôchodku, no zároveň pedagogicky pôsobí na Konzervatóriu J.L.Bellu v Banskej Bystrici. Žije a tvorí v Banskej Bystrici.

Pani doktorka, porozprávajte nám, prosím úvodom, aká bola vaša cesta do sveta hudby?

Do sveta hudby som vstúpila ešte pred svojím narodením. Moja maminka bola dlhé roky riaditeľkou materskej školy a tam sa špeciálne venovala predškolskej hudobnej výchove. Sama pekne hrala na klavíri a jej otec, pôvodom z Moravy, bol síce rušňovodič a hudobný samouk, ale už ako maličkú ma učil spievať moravské piesne a hrať na harmóniu. Môj otec tiež rád spieval, hlavne halgató a rád počúval hudbu. Nevdojak ma priviedol ku Georgovi Gershwinovi, černošskej hudbe a k džezu. Navyše, Lučenec bol vždy hudobným mestom a v čase mojej mladosti hrávala živá hudba temer v každej kaviarni – v parku celé leto preludoval na klavíri starší slepý pán, v Slovane hrala skvelá džezová kapela, v kaviarni Hviezda hrávali Vachláčovci, s ktorými som si občas zaspievala a na diskotékach sa striedalo viacero vynikajúcich beatových skupín. Veľmi dobré základy mi dalo desať rokov štúdia klavírnej hry v Hudobnej škole u pani Aranky Žarnovitzkej, kde som získala aj dobré vedomosti z oblasti hudobnej teórie, harmónie, dejín hudby i hudobných nástrojov. Aj keď som sa venovala športu, turistike, orientačnému behu, stolnému tenisu či prednesu poézie a prózy, vyštudovala som slovenský jazyk, literatúru a hudbu, vydala som sa za výtvarníka, práve hudba zostala mojou najväčšou záľubou i predmetom profesionálneho záujmu.

V r. 1974 ste začali pôsobiť v Literárnom a hudobnom múzeu v Banskej Bystrici ...

V Literárnom a hudobnom múzeu v Banskej Bystrici som pracovala celý svoj aktívny život v r. 1974-2008. Pôsobila som ako vedúca hudobného oddelenia, v r.1980-1982 a 1990-2008 ako riaditeľka a vedúca múzea. Podieľala som sa na jeho rozvíjaní, na tvorbe zbierkového fondu a pri získavaní hudobných pozostalostí a fondov, ...

pokr. str 11

Pokr. zo str. 10

Do sveta hudby som vstúpila ešte pred svojím narodením

...ako aj pri ich prezentovaní formou expozícií, kultúrnych podujatí a koncertov som sa zoznámila s mnohými významnými skladateľmi, interpretmi, spisovateľmi a ďalšími významnými osobnosťami. Medzi skladateľov a interpretov, s ktorými som mala alebo ešte aj mám osobitne blízke vzťahy, patria Ján Cikker, Ján Móry, Andrej Očenáš, Tibor Andrašovan, Zdenko Mikula, Pavol Tonkovič, Svetozár Stračina, Igor Bázlik, Braňo Hronec, Honorát Cotteli, džezmen Jozef Karvaš, hudobník a vydavateľ Jaroslav Stráňavský, boli to však aj vnučka J. L. Bellu, dcéry Viliama Figaša-Bystrého, dcéra Jozefa Gregora-Tajovského a jej deti a mnohí ďalší. Múzeum ma veľmi obohatilo a verím, že aj ja som múzeu, ale najmä verejnosti zanechala mnoho výsledkov svojej práce v podobe získaných fondov, ale aj pamätných izieb, množstva výstav, konferencií, seminárov, podujatí, publikácií i niekoľkých CD.

Významná je aj vaša pedagogická činnosť na Konzervatóriu Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici ...

Ako absolventka pedagogickej fakulty som chcela učiť, samozrejme, hlavne hudobnú výchovu. Osud ma však zavial do múzea, kde som sa rada venovala školským skupinám v našich expozíciách a rozvíjala som základy špecializovanej múzejnej pedagogiky. Popritom som v r. 1994-1997 učila v novozaloženom Konzervatóriu J. L. Bellu v Banskej Bystrici, v ktorom pedagogicky pôsobím opäť od r. 2008. Tak sa mi vlastne splnila pôvodná túžba. Teraz, po dlhoročnej práci v múzeu, môžem študentom odovzdávať nielen učebnicové vedomosti, ale aj množstvo skúseností a hlavne informácií so stretnutí s mnohými hudobnými osobnosťami. Som rada, že medzi mojich študentov patrili aj viacerí Lučenčania a Novohradčania, napr. dnes už známa skladateľka Lucia Papanetsová, vynikajúci džezový kontrabasista Štefan Bartuš, významná organistka Zuzka Ferjenčíková, výborná huslistka, dnes učiteľka ZUŠ v Lučenci Martinka Bohunická, klarinetista Martin Černák, teraz študent Akadémie umení v Banskej Bystrici, akordeonista Tibor

Iván, v súčasnosti študent Sibeliovej akadémie v Helsinkách a ďalší. Okrem toho som jeden rok vyučovala dejiny hudby a muzeologické disciplíny na Univerzite Mateja Bela.

Vaša vedecko - výskumná a publikačná činnosť?

Práca v múzeu mi prirodzene priniesla aj mnoho materiálov a tém pre vedeckú a odbornú prácu. Z oblasti hudobnej historiografie Banskobystrického regiónu, v ktorom žijem, som spracovala desiatky referátov, štúdií, zborníkov, bibliografií, stovky popularizačných príspevkov v tlači, rozhlas i v televízii. V súčasnosti píšem monografiu o skladateľovi Jánovi Mórym. Dostali sme grant na vydanie CD zborovej tvorby Jána Cikkeru k jeho tohtoročnej storočnici a rada by som publikovala aj ďalšie syntetické práce, ku ktorým mám zozbieraných množstvo údajov a materiálov.

A na záver: Prezradíte nám vaše životné krédo?

Od svojho otca som prevzala krédo žiť tak, aby som si večer mohla ľahnúť s čistým svedomím. Za dôležité považujem porozumenie medzi ľuďmi, zodpovednosť a česť. A ako hudobná historička sa držím zásady: „Ak môžeš ísť k prameňu, nechod' k džbánú“.

PhDr. František Mihály

Prezentácia ľudových náhrobníkov Novohradu v Hornom Tisovníku

Na severe Novohradu v dedinách Horný a Dolný Tisovník, Červenany, Ábelová, Polichno, Madačka, Nedelište, Veľký Lom, alebo v zaniknutej obci Turie Pole v rokoch 1870 - 1930 zhotovovali ľudoví tvorcovia na označenie hrobov svojich zosnulých - evanjelikov augsburského vyznania, mimoriadne bohato zdobené a zaujímavo tvarované kamenné tabule a drevené dosky. Tie možno považovať za najreprezentatívnejšiu a najucelenejšiu ukážku ľudovej tvorivosti a výtvarného prejavu Novohradu. Je v nich zaznamenané mnoho z ľudovej viery, ale i množstvo informácií zo života celých dedinských spoločenstiev. Svedectvo o tomto poskytuje obnovený starý cintorín v Hornom Tisovníku (dnes okres Detva, v minulosti súčasť

historického Novohradu). Je na ňom zachovaných viac než 80 kamenných náhrobníkov.

Toto všetko je situované v prírodnom prostredí, v svahu nad obcou Horný Tisovník v blízkosti evanjelického kostola a zvonice s pekným výhľadom na obec. Projekt v roku 2009 podporil Banskobystrický samosprávny kraj a v roku 2010 získal podporu z Programu obnovy dediny. Obec Horný Tisovník pozýva všetkých, ktorých oslovuje takáto forma výtvarného prejavu našich predkov, na prehliadku.

RNDr. Ján Aláč (výber z príspevku)
Viac info na www.alac.estranky.sk,
e-mail: alac.jan@gmail.com

Medzinárodná vedecká konferencia o Koháryovcoch a Coburgovcoch vo Filakove

Hradné múzeum vo Filakove chce svojím nasledujúcim podujatím, ktoré sa uskutoční **13.-14. septembra 2011 vo Filakove**, vytvoriť možnosť na stretnutie odborníkom venujúcim sa výskumu dejín rodov Koháryovcov a Coburgovcov na Slovensku a v Maďarsku. Cieľom je prepojenie doteraz dosiahnutých výsledkov archívneho, pamiatkárskoho, historického a literárnohistorického výskumu formou vzájomného oboznámenia sa s najnovšími informáciami týkajúcimi sa života najvýznamnejších dejateľov spomínaných rodín a dokumentácie hnutých a nehnuteľných pamiatok, ktoré dané rodiny zanechali za sebou v regiónoch od Tekova po Gemer. Medzinárodná konferencia, konajúca sa z príležitosti 60. jubilea založenia filakovského múzea a 280. výročia úmrtia posledného filakovského hradného kapitána Štefana Koháryho II., sa uskutoční pod názvom „**Pamiatky rodov Koháryovcov a Coburgovcov od Tekova po Gemer**“. Konferencia bude pozostávať z troch základných blokov: vedecké prednášky v slovenčine a maďarčine (so synchronným tlmočením), otvorenie výstavy viažucej sa k téme konferencie a študijná cesta po stopách Koháryovcov. Presný program podujatia a bližšie informácie: **Hradné múzeum vo Filakove, Hlavná 14, 986 01 Filakovo; tel.: 047/4382017, e-mail: hradnemuzeum@filakovo.sk** Mgr. Attila Agócs

XXIII.
Medzinárodné
keramické sympóziu
Lučenec – Kalinovo 2011

NG

Pozvánka:

Novohradská knižnica v Lučenci Vás srdečne pozýva na putovnú výstavu **"Najkrajšie kalendáre Slovenska 2011"**, ktorá sa uskutoční od **23. 8. 2011 do 9.9.2011** na galérii na od delení náučnej literatúry. Hlavným organizátorom súťaže o najkrajší kalendár je Klub fotopublicistov Slovenského syndikátu novinárov v spol. upráci s ďalšími organizátormi. Predstaví nám výber ocenených kalendárov nástenných, plagátových i stolových, ktoré vydávajú, obce, mestá, regióny, firmy, vydavateľstvá, reklamné agentúry, tlačiarne a iní tvorcovia.

Tešíme sa na Vás.

Kolektív Novohradskej knižnice.

Oznam:

Novohradská knižnica v Lučenci oznamuje, že prijíma kultúrne pokazy ako úhradu za ročný členský

ZBIERKA

Cirkevný zbor Evanjelickej cirkvi augsburského vyznania Polichno, v spolupráci s obcou Polichno, organizuje zbierku na záchranu **rodného domu spisovateľky Boženy Slančíkovej Timravy.**

Prispieť môžete na číslo účtu
0059324667/0900 do pokladnice
cirkevného zboru na obecnom úrade
v Polichne.

Kontaktné údaje

ECAV Polichno- Polichno č. 2, PSČ 985 13
www.timrava.sk, t.č.:047 - 43 30 156,
0907 835 453
Obec Polichno- Polichno č. 138, PSČ 985 13
www.polichno.sk, polichno@polichno.sk
t.č.: 047 - 437 95 33, 0905 270 436

Kam za kultúrou

BBSK – Novohradské osvetové stredisko Lučenec

24. 9. SLOVOM K SLOVU
- literárny víkend,
spomienky na literátov,
autorské čítanie
-tvorivé dielne - hostia z LK Mädokýš
v Martine, sprievodné akcie
- film-divadlo-hudba
miesto: NOS Lučenec,
CVČ Magnet Lučenec

BBSK – Novohradské múzeum a galéria Lučenec

Do 30.9.
XXIII. Medzinárodné keramické
sympóziu

BBSK – Novohradská knižnica

Lučenec

Do 9.9

Najkrajšie kalendáre Slovenska 2011
- výstava

21. – 30.9.

BARACK OBAMA

- človek – prezident, otvorenie
výstavy 21.9. o 16.00 hod.

Mesto Lučenec – mestský úrad, oddelenie školstva, sociálnych vecí, kultúry a športu

8.9. Bitka pri Lučenci

- spomienkové stretnutie pri
príležitosti 560. výročia
miesto konania :

Cintorín a Denné centrum seniorov
v Opatovej o 14.00 hod.

16.9. „Nesladím“

- divadelné predstavenie RND
miesto konania:
DK B.S. Timravy o 19.30 hod.

22.9. Deň bez áut

miesto konania: ulice mesta

Fíľakovo

13.- 14.9. **Pamiatky rodov**
Koháryovcov a Coburgovcov
od Tekova po Gemer“

Poltár

10.9. **GOMBOVECFEST**

Málinec

24.9. Michalský Máliný jarmok

Lehôtka

3.- 4.9. **Lehôtka hostina – Dni obce**

Veľká Ves

17.9.

Súťaž o najlepšiu brdársku kapustnicu
od 10.00 hod. pri kultúrnom dome

České Brezovo

1.10. **Prezentačný deň**
Mikroregiónu Hornohrad
a súťaž o najlepšiu klobásu

tr
LocAll kam do mesta

Mestské noviny
Týždenník mesta Lučenec • 13. 4. 2007 • Ročník 3 • Číslo 13 • Náklad: 12 000 ks • Cena: zdarma
Tel.: 047/451 31 23, tel./fax: 047/451 31 21, e-mail: mestskenoviny@lucenec.sk

**MEDIÁLNI
PARTNERI:**

REKUS - regionálny kultúrny mesačník. **VYDÁVA:** Novohradské osvetové stredisko, Kármánova 2, 984 01 Lučenec. Registrované na MK SR – evidenčné číslo: EV 3991/10. **REDAKTOR:** Michal Abelovský, tel.: 45 12 703, 45 131 78. **GRAFICKÁ ÚPRAVA:** Renáta Ádamová
ZODPOVEDNÁ: Mária Ambušová, riaditeľka NOS v Lučenci
E-mail: noslc@noslc.sk, abelovsky@noslc.sk, **TLAČ:** NOS v Lučenci, www.noslc.sk

NEPREDAJNÉ